

Posudek bakalářské práce

Ústav pro klasickou archeologii

Filosofická fakulta University Karlovy v Praze

Autor práce: Ivana Šmulíková

Název práce: Ornament on Greek Vases from Archaic to Classical

Period

Autor posudku: Jan Bažant

Školitel Jan Bažant

oponent Zuzana Kroutilová Jamrichová,

Kriteria hodnocení	Hodnocení maximální	Hodnocení přidělené
Vytčení cíle práce a jeho dosažení	5	3
Struktura práce a zvolené metody	5	3
Práce s literaturou	5	3
Formální stránka práce	5	1
Dosažené výsledky	10	2
Součet bodů	30	12

Hodnocení: 1 = 30–26, 2 = 25–20, 3 = 19–15, neprospěl = >15

Slovní hodnocení práce:

1. 9. 2021 jsem napsal posudek, který níže předkládám, protože autorka v lednu 2022 předložila pouze nepatrně obměněnou práci, takže ani posudek není třeba měnit.

Posudek bakalářské práce Ivany Šmulíkové, *Ornament on Greek vases from Archaic to Classical period – current state of research*

Předně je třeba říci, že autorčino tvrzení, že práci vypracovala “pod vedením vedoucího bakalářské práce” (s. 2) je nepravdivé, byla u mne na konzultaci pouze jednou, v březnu roku 2019, když práci začala psát.

Doporučil jsem jí, aby se věnovala dějinám bádání o ornamentu a vybrala si nějaký problém, který bude řešit. Na základě konzultace mi autorka 19. 3. 2019 napsala, jak bude dál postupovat:

- Práce by se měla zabývat chronologickým vývojem ornamentu na gréckých (alebo len athénskyh?) vázách: azda od neolitu, cez mínojské a mykénske obdobie, „temný vek“, archaické a klasické obdobie, juhotalianske vázy, a končilo by to hellénistickým obdobím
- Bol by to prehľad stavu bádania, ktorý by slúžil ako základ k ďalšiemu výskumu (diplomovej práci)
- V práci by som definovala základné okruhy otázok v súčasnom stave bádania, z nich by vyplynulo, čomu by som sa mohla venovať v diplomovke
- Začiatok práce by bol venovaný exkurzu do psychológie ornamentov a vzorov, vychádzajúc z prác E.Gombricha, prípadne neskorších autorov

Dne 31.8.2021 mi autorka poslala hotový text, v němž z původních předsevzetí zůstal jenom přehled stavu bádání a záběr byl zúžen na athénskou malovanou keramiku. Práce je čistě popisná. Jedná se o shrnutí vývoje ornamentu reprodukcující závěry sekundární literatury, především práce Paula Jacobsthal z roku 1927. Výklad obsahuje banální pozorování e.g. “Similar system of decoration to amphora has the pelike, but here, the lower body ornamentation is omitted, for the shape doesn’t really allow it.” (s. 12). K ornamentu autorka přistupuje důsledně z pozice dnešního interpreta, celkový kontext vývoje ornamentu, jeho důvody a důsledky ji nezajímají. V kapitole věnované černofigurovému malířství například píše: “Black figure’s advantage over red figure is that its images don’t need frame to work on the vase, since they are depicted in red-background windows, the figures don’t need the support of ornament to not levitate in space.” (s. 24) Jaký má však smysl zdůrazňovat výhody černofigurového systému výzdoby oproti červenofigurovému, který se objeví až v pozdějším vývojovém stadiu?

V přístupu autorky k studovanému materiálu je rozpor, který celou práci nepříznivě poznamenal. Prohlašuje, že ji nezajímá význam ornamentu: “Let me also clarify, right at the beginning, that I do not want to get into the philosophical side of ornamentation and pattern, the meanings and underlying messages of ornament, for this is an entirely different field, out of my interest and reach.” (s. 6) Současně však definuje ornament jako výzdobný prvek, který nemá význam: “For our purposes the definition of ornament as a decoration that embellished parts of object without any practical purpose, should be sufficient. In this work I take for ornament any geometric or vegetal structures that are not figurative (animals or humans) or part of narrative on the main scenes.” (s. 11) Jak však může zjistit, že ten či onen ornament nemá “význam”, když se touto stránkou ornamentu odmítá zabývat?

Dojem z práce je nepříznivý také díky angličtině, která je tak špatná, že je velmi obtížné porozumět, co autorka vlastně chce říci. E.g. “Empathy is placed on the neck and upper part of the body of the vessel” (s. 20), autorka patrně chtěla říci, že na tyto části vázy je kladen důraz. Řada vět je zcela nesrozumitelných, jako například první věta závěru: “It is of no question that attic ornaments established and functioning place on attic vases.” (s. 41). Od jara 2021 je k dispozici vynikající překladač DeepL využívající AI, který by práci rozhodně přeložil lépe. Navíc tu jsou užitečné programy ke korektuře anglických textů, které AI rovněž nedávno začaly využívat (Grammarly).

Autorka prostudovala velké množství sekundární literatury a prokázala, že se v problematice ornamentu na athénských vázách vcelku dobře orientuje. Její práce po příslušných úpravách splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, která nemusí přinášet původní výsledky či nové vědecké poznatky.

Prof. PhDr Jan Bažant, CSc.

V Praze 1. 9. 2021

Dodatek k posudku

Hlavní slabinou práce je metodologie, přesněji řečeno absence její kritické reflexe. Autorka opakovaně zdůrazňuje, že výzkum ornamentu může přinést nové poznatky o atických malovaných vázách. Nikdy se však nezamyslela nad tím, jakým způsobem by mohla k těmto novým poznatkům dospět. V její práci je pouze kapitola „History of research“, která se věnuje v obecné rovině zkoumání ornamentu na atických vázách. O tom, jakou metodu pro svůj výzkum zvolila, nikde nepíše, takže ji musíme rekonstruovat z jejího přístupu k materiálu a jeho výsledkům. Autorka vědomě rezignovala na výzkum významu ornamentu, z čehož vyplývá, že nevěří, že nějaký hlubší smysl má. Vázoví malíři podle ní prostřednictvím ornamentu se svým publikem komunikovali jen výjimečně, ornament měl prostě vázu především zdobit a nikdo se nad touto výzdobou hlouběji nezamýšlel.

Studium ornamentu autorka zjevně považuje za významné proto, že se domnívá, že určití vázoví malíři preferovali určité ornamenty, a určité ornamenty se také objevují na určitých vázách a je zde také vztah mezi určitými ornamenty na konkrétním místě na povrchu vázy. Zkoumání těchto souvislostí podle autorky může přinést poznatky dělbě práce v dílnách, kde se vázy vyráběly, může také přispět k datování váz a jejich připisování jednotlivým vázovým malířům. V závěru práce o svém výzkumu napsala: „This could also help answer the question of how much of an involvement did the main painter (of the figures) have with the ornament, and what scope of work was done by another painter who might have specialized in ornamentation only. Perhaps it would also be possible to track the hands of the ornament painter and see if they worked exclusively with one painter / potter or if they were a sort of ‘free agent’ who would work for different potters or painters.... Even when they do not carry the meaning of the scenes and depiction on vases, they are sometimes easy and helpful tool to quickly date the vase and / or assign it to the painter“ (s. 40).

Aniž by si to uvědomovala, autorka používá metodu, s níž měl kdysi velký úspěch Giovanni Morelli (1816-1891). Tento italský doktor a historik umění vyvinul metodu připisování italských renesančních obrazů jednotlivým malířům na základě pečlivého studia nevýznamných detailů, jako jsou určité záhyby draperie či tvar ucha, které malíři bezmyšlenkovitě opakovali na všech svých dílech. Tuto metodu svého času úspěšně aplikoval na studium atických vázových maleb John Davidson Beazley (<https://www.beazley.ox.ac.uk/carc/Home>). Autorka by se tedy měla kriticky vyrovnat především s tím, jak Beazley k vázám přistupoval a měla by si zodpovědět zásadní otázku: proč tento nejvýznamnější stoupenec Morelliho metody v klasické archeologii ornament ignoroval. Možná by tak našla odpověď na to, proč ve svém výzkumu k žádným závěrům nedospěla. V závěru práce to autorka sama přiznává: „Interestingly, many authors state that specific shapes of attic vases have types of decoration that are unique to them, **however I could not find any formula that could describe this**“ (s. 40). Analýza Beazleyho metod by autorku mohlo přimět k tomu, aby upravila svůj optimistický výhled na další bádání ve směru, kterým se vydala: „For future research it would be helpful to try to create these formulas, to put together on one place the possibilities of ornament on a certain shape, and how the painter would adjust this known formula to him“ (s. 40).

Jedním z negativních důsledků autorčina rozhodnutí ignorovat význam ornamentu je nekritické přebírání interpretací ornamentů ze sekundární literatury. Na s. 34 např píše „Myrtle leaves were connected with Apollo, Aphrodite, funerary scene, pursuits of love (here it depended whether they were broken or bent, it symbolized unfaithfulness and broken promises).“ Jako pramen tohoto tvrzení, které prezentuje jako ověřený fakt, připojuje odkaz na sekundární literaturu: (Kunze-Götte 2006).

Autorka v této práci má skutečně kapitolu (Gebrochene Zweige und gekrichte Kränze, 70-84), kde však vztah mezi ornamentem se zlomenou myrtou a výjevem zobrazujícím nevěru prezentuje jako hypotézu, kterou je třeba ověřit. Na problémy s dokázáním této teze poukázala v recenzi Nikolina Kéi (Revue archéologique 1, 2010, 82: Malheureusement, les exemples dont l'a. fait usage n'arrivent pas à nous convaincre. D'abord, sur la pyxide de Wurzburg (fig. 31a-d), le traitement fortement différencié du feuillage de chacun des deux rameaux, représentés au dessus de l'Éros agenouillé, ne nous permet pas de les interpréter comme deux parties brisées de la même couronne végétale. Puis, sur le lécythe aryballisque attribué au Peintre de Pronomos (fig. 32a-b), les deux rameaux au-dessus de la figure féminine à l'allure d'Aphrodite sont identiques à ceux qui, très souvent, scandent les images des peintres de la fin du ve début du IVe s., et qui signalent plutôt un espace en plein air qu'autre chose. Enfin, d'après nous, les figures féminines sur l'hydrie du Peintre de Léna (fig. 33a-b), sur l'hydrie du Peintre de Meidias (fig. 34a-b) et sur l'assiette non attribuée de Giessen (fig. 35a-b) ne sont pas en train de briser mais, au contraire, de tresser des couronnes ou, au moins, de tenir tout simplement des branches. Il s'agit d'un motif, ou plutôt d'un geste maniéré que l'on rencontre fréquemment chez les peintres de cette période et dans divers contextes). Obecně řečeno je teze Eriky Kunze-Götte nepravděpodobná, protože odporuje tomu, jak atičtí vázoví malíři konstruovali význam výjevů (ten především nezávisel na obměně jednoho jediného detailu, který by znaménko + měnil na -). Každopádně není možné hypotézy prezentovat jako fakta. Navíc to bylo zcela zbytečné, autorka tímto způsobem svoji argumentaci nikam neposunula.

Ve výše uvedeném posudku jsem na závěr napsal, že „práce po příslušných úpravách splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci“. Autorka však „příslušné úpravy“ neprovedla, takže jsem jí snížil hodnocení formální stránky práce. Když předkládaná práce nepřináší nic nového, autorka by měla alespoň věnovat péči tomu, aby její text dával smysl. Nesmyslnou větu na straně 20 (“Empathy is placed on the neck and upper part of the body of the vessel”) sice opravila tím, že slovo „empathy“ nahradila slovem „emphasis“. Na straně 40 však ponechala neméně nesmyslnou větu (která je navíc první větou závěru!): “It is of no question that attic ornaments established **and** functioning place on attic vases.” Autorka patrně chtěla napsat: “It is of no question that attic ornaments established **a** functioning place on attic vases.” Ale ani gramaticky správná věta nedává valný smysl („Není pochyb o tom, že atické ornamenty mají na atických vázách své místo“).

Otázky do diskuse:

V Praze dne 26.1.2022

Podpis autora/-ky posudku

Jan Bažant